

Plan B za Slovenijo, ki jo koordinira Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj
Koalicija za trajnostno prometno politiko, ki jo koordinira CIPRA Slovenija, društvo za varstvo Alp
Mreža za prostor, ki jo koordinira IPoP – Inštitut za politike prostora

Ljubljana, 8. 8. 2026

Ministrstvo za okolje in prostor
Dunajska cesta 48
1000 Ljubljana

Pripombe vsebinskih mrež NVO na osnutek Nacionalnega načrta za obnovo narave

Spoštovani,

v okviru treh vsebinskih mrež nevladnih organizacij: Plan B za Slovenijo, Koalicije za trajnostno prometno politiko (KTPP) in Mreže za prostor smo pripravili skupne pripombe na osnutek Nacionalnega načrta za obnovo narave (julij 2026), ki je bil javno razgrnjen od 10. julija 2026 do 9. avgusta 2026.

Vse tri mreže povezujejo različne strokovne nevladne organizacije, ki delujejo na področjih varstva okolja, narave, prostora, podnebja, trajnostnega razvoja, prometa, energetike, urejanja prostora ter drugih vsebinskih področjih, pomembnih za doseganje ciljev obnove narave. Prav zaradi svoje strokovne raznolikosti in dolgoletnega delovanja na posameznih področjih predstavljajo pomemben vir znanja, izkušenj in pogledov civilne družbe pri oblikovanju ukrepov, ki bodo dolgoročno prispevali k učinkovitemu izvajanju obnove narave v Sloveniji.

V pripombah izpostavljamo ključne vidike, za katere menimo, da so pomembni za pripravo ambicioznega, izvedljivega in učinkovitega Nacionalnega načrta za obnovo narave.

Prosimo, da navedene pripombe in predloge proučite ter jih v največji možni meri upoštevate pri pripravi končne različice Nacionalnega načrta za obnovo narave. Prosimo tudi, da nas seznanim z načinom njihove obravnave oziroma z njihovim upoštevanjem v nadaljnjem postopku priprave NNON.

Z lepimi pozdravi,

dr. Urška Koce, vodja delovne skupine za varstvo narave v mreži Plan B za Slovenijo in koordinatorka priprave skupnih pripomb treh mrež

Splošne pripombe	
Pripomba	Utemeljitev pripombe
Rok za javno obravnavo Nacionalnega načrta za obnovo narave je neustrezen.	Javna obravnav Nacionalnega načrta za obnovo narave in pripadajočih dokumentov poteka med 10. julijem in 9. avgustom, torej v osrednjem obdobju poletnih dopustov, ko je pomemben del strokovne, zainteresirane in širše javnosti odsoten oziroma ima omejene možnosti za aktivno sodelovanje. Izbira takšnega termina bistveno zmanjšuje možnosti za temeljito preučitev obsežnega in kompleksnega dokumenta ter za pripravo kakovostnih in strokovno utemeljenih pripomb. Glede na obseg, strokovno zahtevnost in dolgoročni pomen NNON menimo, da bi bilo treba za javno obravnavo zagotoviti daljše časovno obdobje, ki ne bi sovpadalo z glavno dopustniško sezono. Ustrezen čas za seznanitev z dokumentom in pripravo pripomb je osnovni pogoj za učinkovito in vsebinsko sodelovanje javnosti. Predlagamo, da se rok za podajo pripomb ustrezno podaljša tudi izven obdobja glavnih poletnih dopustov. S tem bi se strokovni, zainteresirani in širši javnosti omogočilo dejansko in ne zgolj formalno sodelovanje pri pripravi dokumenta ter zagotovilo, da javna obravnav izpolni svoj namen kot pomemben element vključujočega, transparentnega in kakovostnega procesa sprejemanja odločitev.
Dokument ni pripravljen skladno z Izvedbeno uredbo Komisije (EU) 2025/912.	Kljub temu da gre za osnutek Načrta, menimo, da bi moral biti že v tej fazi pripravljen v predpisani enotni obliki. Takšna struktura bi javnosti omogočila transparenten in sistematičen vpogled v zahtevane vsebine ter učinkovitejše preverjanje, ali so te v osnutku ustrezno in celovito obravnavane. Trenutna oblika osnutka od pregledovalca zahteva vzporedno preverjanje predpisane enotne oblike in primerjanje posameznih vsebin z njenimi zahtevami, kar pregled bistveno otežuje in upočasnjuje. Poleg tega iz obstoječe strukture dokumenta ni vedno jasno razvidno, v katero poglavje oziroma sklop sodijo posamezne vsebine. Pregledovalec, ki osnutka ne primerja s predpisano enotno obliko, prav tako težko prepozna manjkajoče ali pomanjkljivo obravnavane vsebine. Pripombe namreč lahko poda predvsem na vsebine, ki so v dokumentu dejansko predstavljene, bistveno težje pa ugotovi, katere zahtevane vsebine v njem manjkajo oziroma niso obravnavane v zadostnem obsegu.

V celotnem dokumentu so številne neskladnosti v terminologiji.	V dokumentu se za iste oziroma vsebinsko primerljive pojme uporabljajo različni izrazi, pri čemer so nekateri uporabljeni izrazi tudi pomensko nenatančni oziroma zgolj približni. Terminologijo je zato treba poenotiti in dosledno uskladiti z izrazi, ki jih uporablja Uredba oziroma so opredeljeni v enotni obliki za pripravo načrta, kot tudi z uveljavljeno naravovarstveno terminologijo. Ker izrazi iz Uredbe odstopajo od uveljavljenih izrazov na področju naravovarstva v Sloveniji, je v slovarčku treba zagotoviti navedbo sinonimov. Enotna in natančna uporaba terminologije je ključna za nedvoumno razumevanje vsebine dokumenta. Trenutna terminološka neusklajenost namreč otežuje njegovo razumevanje, ustvarja možnost različnih interpretacij ter zmanjšuje jasnost in preglednost dokumenta.
Za angleški izraz »Nature-based solutions, NbS« naj se skozi celoten dokument uporabljata slovenski izraz »na naravi temelječe rešitvi« in kratica »NTR«.	Kljub uveljavljeni uporabi angleške kratice NbS menimo, da je smiselno pojem Nature-based Solutions v slovenskem strokovnem in pravnem prostoru dosledno uporabljati v poslovenjeni obliki. Predlagamo uporabo izraza »na naravi temelječe rešitve«, ki je kot tak opredeljen tudi v Podnebnem zakonu, ter temu ustrezne slovenske kratice NTR. Uporaba slovenskega izraza in kratice bi prispevala k terminološki doslednosti, jasnosti in razumljivosti dokumenta ter k uveljavljanju enotnega slovenskega strokovnega izrazja. Zato predlagamo, da se izraz »na naravi temelječe rešitve (NTR)« dosledno uporablja v celotnem dokumentu.
V dokumentu je treba jasno opredeliti pojem »prosto tekoče reke«, saj trenutno ni definiran in dopušča različne interpretacije.	NNON kot enega od ciljev določa vzpostavitev 70 km prosto tekočih rek, pri čemer pojem »prosto tekoča reka« v dokumentu ni jasno opredeljen. Ker gre za pojem, ki je neposredno povezan z določitvijo cilja ter posledično z načrtovanjem ukrepov in spremljanjem njihove uspešnosti, mora biti njegova vsebina nedvoumno opredeljena. Pojma »prosto tekoča reka« ne opredeljuje niti Zakon o vodah (ZV-1), zato je treba v NNON jasno določiti, kaj se šteje za prosto tekočo reko oziroma odsek prosto tekoče reke ter na podlagi katerih meril in kazalnikov se bo ugotavljalo doseganje zastavljenega cilja. Pri tem bi moralo biti med drugim jasno, katere vrste ovir oziroma posegov vplivajo na takšno opredelitev ter kakšni pogoji morajo biti izpolnjeni, da se posamezen rečni odsek lahko všteje v doseženih 70 km. Brez jasne definicije in vnaprej določenih meril obstaja tveganje za različne interpretacije pri načrtovanju, izvajanju in spremljanju ukrepov. Predvsem pa cilj vzpostavitve 70 km prosto tekočih rek brez takšne opredelitve ni dovolj določen, objektivno merljiv in preverljiv, zaradi česar tudi ni mogoče nedvoumno oceniti njegovega dejanskega doseganja.
Dokument je treba dopolniti z elementi operativnega načrtovanja, ki bodo omogočali učinkovito izvajanje, spremljanje in vrednotenje ukrepov za obnovo narave.	Dokument predstavlja pomembna strateška izhodišča in cilje za obnovo narave, vendar mu manjkajo ključni elementi operativnega načrtovanja, ki bi omogočali njegovo učinkovito izvajanje. Za številne ukrepe niso jasno opredeljeni nosilci izvajanja, časovni okvir izvedbe, potrebna finančna sredstva, izvedbeni mehanizmi, kazalniki uspešnosti ter način spremljanja in vrednotenja doseganja ciljev.

	Ker bo Nacionalni načrt za obnovo narave predstavljal temeljni dokument za izvajanje Uredbe (EU) 2024/1991 o obnovi narave v Sloveniji, bi moral vsebovati tudi jasen izvedbeni okvir, ki bo omogočal pregledno razdelitev odgovornosti, učinkovito usklajevanje med resorji ter redno spremljanje napredka pri izvajanju ukrepov. Le tako bo mogoče zagotoviti, da bodo zastavljeni cilji tudi dejansko doseženi in da bo mogoče pravočasno prilagajati ukrepe ob ugotovljenih odstopanjih.
Iz vsebine dokumenta je mogoče razbrati, da je NNON zastavljen predvsem tako, da bi imel čim manjši vpliv na posamezne sektorje, ne pa tako, da bi z ambicioznimi in učinkovitimi ukrepi prispeval k dejanskemu izboljšanju stanja narave.	Pri vseh obravnavanih vsebinskih področjih in ekosistemih je mogoče razbrati, da so cilji in predvideni obsegi ukrepanja praviloma določeni na najnižjih še dopustnih ravneh. Ciljne vrednosti so praviloma postavljene na minimum, ki ga še dopušča evropski pravni okvir, možnosti za zmanjšanje ciljev oziroma obsega ukrepanja na podlagi predvidenih izjem pa so uporabljene povsod, kjer je to mogoče. V dokumentu nismo prepoznali primera, v katerem bi bila ciljna vrednost ali predvideni obseg ukrepanja določena ambicioznejše od minimalnih zahtev, ki jih dopušča oziroma zahteva Uredba. Takšen pristop kaže na sistematično zasledovanje najnižjega še dopustnega obsega ukrepanja, namesto na prizadevanje za doseganje čim boljših rezultatov obnove narave. Menimo, da je dokument zaradi takšnega pristopa izrazito neambiciozen. Nacionalni načrt za obnovo narave bi moral poleg izpolnjevanja minimalnih pravnih obveznosti odražati tudi jasno nacionalno ambicijo za izboljšanje stanja narave ter določiti cilje in ukrepe, ki so sorazmerni z dejanskimi potrebami po obnovi.
NNON naj med ključne sistemske ukrepe vključi tudi krepitev delovanja inšpekcijskih in drugih nadzornih služb za preprečevanje nezakonitih posegov v naravo in okolje.	Osutek NNON se osredotoča predvsem na ukrepe za obnovo degradiranih ekosistemov, ne naslavlja pa pomanjkljivega izvajanja in nadzora nad veljavno okoljsko in naravovarstveno zakonodajo. Učinkovito preprečevanje nezakonitih posegov v naravo bi moralo predstavljati eno od temeljnih prioritet, saj je preprečevanje škode praviloma bistveno učinkovitejše in stroškovno ugodnejše od njene naknadne sanacije. NNON bi moral zato predvideti ukrepe za krepitev kadrovskih in strokovnih zmogljivosti inšpekcijskih služb ter drugih pristojnih organov, učinkovitejše odkrivanje in sankcioniranje nezakonitih posegov ter boljše sodelovanje med nadzornimi institucijami. Takšen pristop bi pomembno prispeval k doseganju ciljev obnove narave, saj je dolgoročno uspešna obnova mogoča le ob hkratnem preprečevanju nadaljnjega poslabšanja stanja ekosistemov.
Načrtovanje ukrepov v urbanem okolju je treba uskladiti s prostorskim načrtovanjem.	Pri načrtovanju in izvajanju ukrepov v urbanem okolju je treba upoštevati, da se ti v pomembnem delu izvajajo na zelenih in drugih javnih površinah ter se zato neposredno prepletajo s prostorskim načrtovanjem, urejanjem prostora in upravljanjem javnih površin. NNON mora zato zagotoviti ustrezno povezovanje in usklajevanje ukrepov z obstoječimi instrumenti prostorskega načrtovanja ter načrtovanja, urejanja in upravljanja zelenih in drugih javnih površin. Le z usklajenim pristopom je mogoče zagotoviti, da se cilji obnove narave ustrezno vključijo v načrtovanje in upravljanje urbanega prostora ter učinkovito izvajajo v praksi.
Sinergije NNON z drugimi sektorskimi politikami se ne odražajo v ukrepih.	NNON na več mestih poudarja pomen sinergij, medsektorskega usklajevanja ter usklajenosti z drugimi relevantnimi načrti in programskimi dokumenti (npr. NUV, NZPO in NUMO), vendar navedbe o tem večinoma

	ostajajo na deklarativni ravni. Iz dokumenta ni jasno razvidno, kako je bilo usklajevanje dejansko izvedeno, kakšni so bili njegovi konkretni rezultati in kako so ti vplivali na vsebino NNON. Dokument bi moral zato jasno in pregledno predstaviti rezultate medsektorskega usklajevanja ter usklajevanja z drugimi relevantnimi načrti in dokumenti. Opredeliti bi moral zlasti, katere sinergije so bile prepoznane, morebitna neskladja oziroma konflikte med cilji in ukrepi posameznih dokumentov ter način njihovega razreševanja. Prav tako bi moralo biti jasno navedeno, kateri konkretni ukrepi oziroma prilagoditve NNON izhajajo iz izvedenega usklajevanja. Le na podlagi takšnih informacij je mogoče presoditi, ali je bila zahtevana usklajenost dejansko dosežena in ali so bile prepoznane sinergije ustrezno vključene v načrtovanje ukrepov, ne pa zgolj deklarativno navedene.
Sinergije NNON z blaženjem in prilagajanjem v urbanem okolju – manjkajo sinergije z načrtovanjem in upravljanjem zelenih površin v urbanem okolju	Uredba in NNON bi morala prispevati k učinkovitemu strokovnemu načrtovanju in upravljanju zelenih in ozelenjenih površin v urbanem okolju, vplivati na biotsko raznovrstnost in rabo domorodnih rastlin pri upravljanju to je načrtovanju novih ureditev in vzdrževanju in obnovi obstoječih površin. Ukrepi, ki blažijo vročino in urbane poplave ter zagotavljajo dostopnost in uporabno vrednost zelenih površin in pokritost s krošnjami se morajo smiselno povezati z ukrepi za ohranjanje narave in krepitev biotske pestrosti. V urbanem okolju gre večinoma za iste površine in vidike upravljanja je zato potrebno smiselno usklajevati. Mehanizmi upravljanja bi morali biti zato zbrani, usklajevani in izvajani v okviru enotne delovne skupine na ravni občinske ali medobčinske parkovne službe. Principi ohranjanja in krepitev biotske pestrosti bi se morali postopno uveljaviti v vseh naseljih, ne zgolj v tistih, ki jih zadeva NNON.
Dokument ne prepozna pomena ohranjanja narave za zagotavljanje pitne vode.	Čeprav NNON na str. 18 navaja pozitiven vpliv naravne dinamike rek na stanje podzemne vode, na str. 52 pa izpostavlja medsektorsko sodelovanje tudi na področju spremljanja podzemne vode, v naboru ukrepov povezava med ohranjanjem narave in zagotavljanjem kakovostne pitne vode ni ustrezno naslovljena. Smiselno bi bilo to povezavo jasno vključiti med cilje in ukrepe dokumenta.

Nacionalni načrt za obnovo narave – podrobni komentarji

Poglavje in stran	Pripomba	Utemeljitev pripombe
Poglavje 2, str. 11 <i>Urbani ekosistemi</i>	Trditev, da »zelena infrastruktura zmanjšuje učinek toplotnih otokov in izboljšuje kakovost bivanja«, je vsebinsko površna in ni smiselno povezana z rešitvami.	Zelene površine in pokritost z drevesnimi krošnjami same po sebi še ne predstavljajo zelene infrastrukture, poleg tega pa v bivalnem okolju človeka zagotavljajo tako varstvo pred vročino kot varstvo pred poplavami. NNON mora zagotoviti tudi ustrezne načrtovalske in upravljaljske rešitve za doseganje ciljev ter vplivati tudi na prostorsko načrtovanje in upravljanje urbanega okolja v naseljih, ki niso predmet obravnave.
Poglavje 2, str. 11 <i>Sinergije s podnebnimi politikami in nevtralnostjo degradacije tal</i>	Enačenje sonaravnega gospodarjenja z gozdovi z na naravi temelječimi rešitvami (NTR) je napačno – se nanaša na sledečo trditev: »Slovenska gozdarska šola, ki temelji na načelih trajnosti, sonaravnosti in večnamenskosti ter na ekosistemskem pristopu pri upravljanju gozda in gozdnih obnovljivih virov NbS in jo Slovenija izvaja na celotni površini gozdov v Sloveniji že več kot 70 let.«	Sonaravno gospodarjenje z gozdovi, ki ga v slovenskem prostoru opredeljuje Zakon o gozdovih v 6. točki 3. člena, kot »način ravnanja z gozdnimi ekosistemi, ki temelji na negi gozda in zagotavlja ohranitev, povečevanje pestrosti avtohtonih rastlinskih in živalskih vrst ter vzpostavljanje biotskega ravnovesja« ne izpolnjuje kriterijev standarda IUCN za NTR, ki je globalno vodilni in široko priznan standard za NTR (https://iucn.org/our-work/topic/iucn-global-standard-nature-based-solutions , v slovenščino preveden v priročniku Na naravi temelječe rešitve za reke in skupnosti, https://ptice.si/wp-content/uploads/2026/06/NTR_Prirocnik_165x240_web.pdf). Predlagamo, da se trditev izbriše, ker je napačna.
Poglavje 2, str. 11	Trditev, da je »slovenska gozdarska šola, ki temelji na načelih trajnosti, sonaravnosti in večnamenskosti ter na ekosistemskem pristopu pri upravljanju gozda in gozdnih obnovljivih virov NbS in jo Slovenija izvaja na celotni površini gozdov v Sloveniji že več kot 70 let.« je v	Sodobno slovensko gozdarstvo ni več tako sonaravno, kot je morda bilo nekoč. Izvaja se obsežne pomladitvene in sanitarne sečnje, pri katerih se pogosto odstrani večina odraslega drevja, strojno sečnjo, gradi številne nove gozdne prometnice in mestoma še vedno sadi rastiščem neprimerne drevesne vrste (npr. smreko). Ne le izven, temveč tudi na gozdnih območjih Natura 2000 lahko zasledimo velikopotezno sečnjo starih dreves (npr. v hrastovih gozdovih v Krakovskem gozdu). Slovenija ima eno največjih gostot gozdnih prometnic v Evropi, te pa so primarno namenjene sečnji. Z gozdnimi prometnicami, ki jih država (so)financira iz SKP, se odpirajo dotlej neodprti predeli

	kontekstu prizadevanje za ohranjanje in obnovo narave zavajajoča.	gozda, ki so bili pred tem v funkciji neformalnih gozdnih rezervatov za vrste rastlin in živali, ki potrebujejo veliko odmrle in odmirajoče lesne mase. Po drugi strani pa novih rezervatov država praktično ne razglašča. Odstotek odmrle in odmirajoče lesne mase je v nekaterih GGO manjši, kot to zahteva Pravilnik o varstvu gozdov (3% lesne zaloge, enakomerno naj bi obsegal vse debelinske razrede, zlasti pa debelinski razred nad 30 cm) oziroma je večji del odmrlega lesa v manjših debelinskih razredih. Z izjemo pragozdov in gozdnih rezervatov, ki pokrivajo manj kot 1% slovenskega gozda, je odstotek odmrlega in odmirajočega lesa v slovenskih gozdovih (tudi na večini gozdnih območij Natura 2000) bistveno manjši, kot ga potrebujejo gozdni specialisti, kot sta na primer belohrbti in triprsti detel.
Poglavje 2, str. 12 <i>Socio-ekonomski učinki</i>	Zadnji stavek »Rešitve temelječe na naravi so pogosto stroškovno učinkovitejše od klasičnih tehničnih ukrepov, hkrati pa zagotavljajo trajnejše učinke« naj se premakne na konec prvega odstavka pod prejšnjim naslovom Sinergije s podnebnimi politikami in nevtralnostjo degradacije tal.	Stavek naj vsekakor ostane, ampak v tem poglavju nekako ni kontekstualiziran in bolj paše pod prejšnji naslov. Poleg tega naj se (glede na poglavje 5.4.3) doda še poudarek v smislu: - definicije NTR iz Podnebnega zakona (17. točka 4. člena), - pomena za podnebno prilagajanje in odpornost (5. In 14. člen Podnebnega zakona). Poudari naj se tudi časovna skala stroškovne učinkovitosti, saj so začetne investicije v NTR pogosto lahko višje od investicij v tehnične rešitve, njihova stroškovna učinkovitost pa se kaže na daljši čas in ne zgolj v monetarnem smislu.
Poglavje 2, str.12 <i>Financiranje in spremljanje</i> ter poglavje 5.5., str. 34	Pri financiranju bi bilo smiselno dodati tudi vsaj bodoči razmislek o posebnem (finančnem) Skladu za naravo in/ali združitvi tega z vodnim in gozdnim skladom.	V poglavju 5.5 NNON bi bilo treba celoviteje obravnavati vprašanje dolgoročnega in usklajenega financiranja ukrepov ohranjanja in obnove narave, vključno z zagotavljanjem sredstev za strokovno odgovorno načrtovanje in izvedbo ukrepov, spremljanje njihove uspešnosti ter dolgoročno upravljanje in vzdrževanje izvedenih ureditev. V tem okviru je smiselno tudi razmislek o vzpostavitvi dodatnega namenskega vira financiranja oziroma Sklada za naravo. Eden od možnih virov njegovega financiranja bi lahko bil del prihodkov iz turistične takse, saj turistični sektor pomemben del svoje gospodarske dejavnosti in razvoja gradi prav na ohranjeni naravi in kakovostnem okolju ter ju uporablja kot pomembna elementa turistične ponudbe. Ob tem pa je treba opozoriti, da vzpostavitev posebnega Sklada za naravo sama po sebi ne sme voditi v ločeno financiranje in upravljanje ukrepov ter s tem ustvarjati dodatnih ovir za njihovo celovito in povezano izvajanje. Morebitni sklad bi moral biti zasnovan kot dopolnilni finančni mehanizem znotraj usklajenega sistema načrtovanja, financiranja in upravljanja ukrepov.

		NNON bi zato moral vprašanje dodatnih virov financiranja obravnavati skupaj z opredelitvijo ustreznega sistema njihovega upravljanja ter zagotoviti, da novi finančni mehanizmi krepijo, ne pa drobijo celovito in medsektorsko izvajanje ukrepov obnove narave.
Poglavje 2, str.12 <i>Financiranje in spremljanje</i>	Financiranje in spremljanje izvajanja ukrepov mora vključevati sredstva za vzdrževanje zelenih površin in zelene infrastrukture v urbanem okolju.	Za celovito in usklajeno izvajanje ukrepov za obnovo narave v urbanem okolju je treba predvideti tudi sredstva za strokovno odgovorno načrtovanje in izvedbo ukrepov ter spremljanje stanja in vzdrževanje novih ureditev.
Poglavje 3.5, str. 14	Kot organizator usposabljanj naj se doda še Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS)	Projekt, v katerem so bili organizirani dogodki in je bilo zagotovljeno sodelovanje glede NNON, sta izvajala PIC in DOPPS v partnerstvu (https://zagovorniki-okolja.si/2024/06/25/narava-za-podnebje-opis-projekta/) Napačno je tudi navedeno ime PIC, pravilno je PIC - Pravni center za varstvo človekovih pravic in okolja.
Poglavje 5.1, str. 16	V uvodnih dveh odstavkih je treba posebej poudariti pomen NTR za prilagajanje družbe na učinke podnebnih sprememb.	NTR ne prispevajo k večji bodoči odpornosti družbe in narave, ampak sproti tudi zmanjšujejo vpliv že nastalih učinkov podnebnih sprememb na družbo in naravo (varstvo pred poplavami, poplavami v mestih kot posledica hipnih neurij, blaženje učinka vročinskih valov). Zato so NTR, in tega ni odveč omeniti v NNON, tudi priporočen obvezen del nacionalnih strategij podnebnega prilagajanja (EK, Smernice Evropske komisije o strategijah in načrtih držav članic za prilagajanje, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52023XC0727(01))
Poglavje 5.1, str. 16	Trditev, da NTR zmanjšujejo potrebo po dragih tehničnih rešitvah je preveč posplošena.	NTR niso pomembne predvsem zaradi nižjih stroškov izvedbe in manjše tehnične zahtevnosti, temveč zato, ker izkoriščajo naravne procese in zagotavljajo številne ekosistemske storitve , ki jih klasične tehnične rešitve praviloma ne morejo zagotoviti. Poleg učinkovitega reševanja posameznega problema pogosto hkrati prispevajo k večji odpornosti ekosistemov, ohranjanju biotske raznovrstnosti ter izboljšanju kakovosti življenjskega okolja. Poleg tega NTR v urbanem okolju zahtevajo trajno, načrtovano, spremljano in strokovno vzdrževanje. Zaradi prostorskih omejitev, varnostnih zahtev, intenzivne rabe prostora in potrebe po ohranjanju funkcionalnosti NTR ureditev ni mogoče prepustiti naravnim procesom. Hkrati se njihovo vzdrževanje vsebinsko in strokovno razlikuje od vzdrževanja klasičnih zelenih površin, saj temelji predvsem na načrtovanem upravljanju ekoloških procesov.

Poglavje 5.3, str. 19 v povezavi s Socio-ekonomsko analizo vplivov NNON	V analizo ali v poglavje 5.3. in seznam ukrepov bi bilo treba vključiti vsebine in ukrepe, ki se nanašajo na: - (družbeno) balansiranje dolgoročnih in kratkoročnih koristi obnove narave; - zagotavljanje učinkovitosti ukrepov NNON.	Socio-ekonomska analiza vplivov NNON v povzetku (str. 1 do 4), podrobneje pa kasneje v analizi, predstavlja dolgoročne koristi obnove narave, ki jih dobro predstavlja. Aktualno družbeno politično življenje pa kaže, da nosilci moči pogosteje sledijo kratkoročnim interesom na račun dolgoročnih. Zato predlagamo, da se v sam NNON vključijo mehanizmi, ki bi zagotovili tehtanje in balansiranje med dolgoročnimi in kratkoročnimi interesi. Na koncu povzetka analiza opozarja na to, da ni ključno vprašanje, ali so ukrepi koristni, temveč ali bodo izvedeni na način, ki pravično porazdeli stroške, zagotovi podporo prizadetim skupinam in omogoči, da se dolgoročne koristi dejansko uresničijo. Zato menimo, da bi moral NNON zasnovati tudi mehanizme, ki bodo zagotovili učinkovito izvedbo ukrepov NNON za to, da se dosežejo njihove koristi.
Poglavje 5.3.3, str. 24-25	Ocena negativnih posledic ozelenjevanja urbanega okolja v dokumentu Predvideni socio-ekonomski vplivi in ocenjeni dobrobiti ukrepov obnove pod 8. členom (Urbani ekosistemi), se osredinja na javne in zasebne akterje (investitorji, lastniki zemljišč, občine), ne vključuje pa morebitnih negativnih posledic za skupnosti in že marginalizirane posameznike, ki so pogosteje tudi bolj ogroženi zaradi vplivov podnebnih sprememb in degradiranega okolja.	Povečanje zelene infrastrukture in njene dostopnosti je povezano z višanjem cen nepremičnin in tudi potencialnim povečanjem turizma, kar dokument jasno prepozna in obravnava kot pozitivno posledico. Vendar v dokumentu ni omenjenih negativnih vplivov "zelene gentrifikacije", kjer urbani prostori postanejo dražji ali bolj zaželeni - posledično so se posamezniki z nižjim ekonomskim statusom prisiljeni preseliti drugam. Povečanje dostopnosti in kvalitete zelene infrastrukture je lahko način izboljšanja življenjskih pogojev za vse, ampak so pozitivni učinki večji pri marginaliziranih skupinah. Vendar je pomembno pri načrtovanju zelene infrastrukture v degradirana območja, kjer prebivajo prebivalci z nižjim socio ekonomskim statusom, to zasnovati na način, da lahko obstoječe prebivalstvo ostane v istem prostoru kljub potencialnim dvigom cen nepremičnin, ki bi urbani prenovi sledilo. Pri oceni socio-ekonomskih vplivov in ocenjeni dobrobiti ukrepov manjka ocena kako bo dvig nepremičnin zaradi povečanja zelene infrastrukture vplival na marginalizirane skupnosti in opredelitev tega ukrepa kot potencialno negativnega za lokalno prebivalstvo in gospodinjstva.
Poglavje 5.3.3, str. 24-25	Med koristmi manjkata prispevek ukrepov k javnemu zdravju in dobremu počutju ter k varnosti bivalnega okolja.	Pri oceni vplivov je treba povezati ukrepe z vsemi relevantnimi področji in izpostaviti sistemski pomen ukrepov ter opozoriti na ustrezno vključevanje v prostorsko načrtovanje.
Poglavje 5.4, str. 28	V poglavje 5.4. je treba vključiti skladnost in predstaviti sinergije z drugimi strateškimi dokumenti:	V točki 4.2.12 enotnega obrazca za pripravo NNON (Izvedbena uredba Komisije 2025/912) lahko država (neobvezno) opiše druge upoštewane politike, če je primerno. Menimo, da je pomembno vzpostaviti in predstaviti odnos NNON:

	- Dolgoročna podnebna strategija Slovenije do 2050 - Nacionalni program varstva okolja za obdobje 2020-2030 V obzir pa je treba vzeti tudi EU strategijo za tla in poudariti prispevek NNON.	- z dolgoročno podnebno strategijo Slovenije do 2050, ki vključuje poglavje 3.6. o biodiverziteti); - z Nacionalnim programom varstva okolja za obdobje 2020 do 2030 (NPVO), katerega sestavni del je tudi nacionalni program varstva okolja po ZON, ki je hkrati tudi nacionalna strategija po Konvenciji o biotski raznovrstnosti; pri slednjem posebej v NNON še večkrat poudariti prispevek NNON k izboljšanju biodiverzitete tal v skladu Strategijo EU za tla do leta 2030 (to kot neobvezno predvideva tudi točka 4.2.7 enotnega obrazca) in tej skladnimi vsebinami in načrti iz NPVO. Izboljšanje kakovosti tal je tudi ukrep M3.10 posodobljenega NEPN.
Poglavje 5.4, str. 28	Poglavje o sinergijah naj jasno opredeli tudi odgovornost vseh sektorskih politik za aktivno prispevanje k ciljem obnove narave in preprečevanje nadaljnega poslabševanja stanja ekosistemov.	Poglavje predstavlja sinergije predvsem kot podporo, ki jo NNON zagotavlja drugim sektorskim politikam. Manjka pa poudarek, da morajo tudi druge sektorske politike aktivno prispevati k doseganju ciljev obnove narave ter pri načrtovanju in izvajanju svojih ukrepov preprečevati nadaljnje poslabševanje stanja narave. Obnova narave je horizontalni cilj, ki ga ni mogoče doseči zgolj z naravovarstvenimi ukrepi. Zato bi moral NNON jasno določiti, da morajo vse relevantne sektorske politike – zlasti prometna, energetska, kmetijska, gozdarska, vodna, prostorska, turistična in regionalna – svoje politike, programe in investicije načrtovati tako, da prispevajo k obnovi narave, ohranjanju biotske raznovrstnosti in ekološke povezljivosti ter preprečujejo nastajanje novih pritiskov na ekosisteme.
Poglavje 5.4, str. 28	NNON naj določi konkretne mehanizme za zagotavljanje sinergij in medresorskega usklajevanja med sektorskimi politikami.	Poglavje o sinergijah opisuje povezave med NNON in posameznimi sektorskimi politikami, ne določa pa mehanizmov, s katerimi se bodo te sinergije dejansko zagotavljale. Brez jasno opredeljenih postopkov obstaja tveganje, da bodo sinergije ostale zgolj načelne usmeritve, ki se pri pripravi in izvajanju sektorskih politik ne bodo sistematično upoštevale. NNON bi moral zato opredeliti način medresorskega usklajevanja, odgovornosti posameznih resorjev, postopke preverjanja skladnosti sektorskih politik in razvojnih dokumentov s cilji obnove narave ter način spremljanja izvajanja teh sinergij. Smiselno bi bilo določiti tudi skupne kazalnike oziroma mehanizme poročanja, ki bi omogočali spremljanje prispevka posameznih sektorjev k doseganju ciljev NNON. Le z jasno določenimi izvedbenimi mehanizmi bo mogoče zagotoviti, da bodo cilji obnove narave dejansko vključeni v pripravo in izvajanje drugih sektorskih politik ter da bodo sinergije med njimi učinkovite in dolgoročne.

Poglavje 5.4, str. 28	Poglavje o sinergijah je treba dopolniti s prometno politiko, saj prometna infrastruktura pomembno vpliva na doseganje ciljev obnove narave.	NNON ne obravnava sinergij s prometno politiko, čeprav prometna infrastruktura predstavlja enega ključnih dejavnikov fragmentacije habitatov, zmanjševanja ekološke povezljivosti in smrtnosti prostoživečih živali. Obnova narave zahteva usklajevanje z načrtovanjem, gradnjo, obnovo in upravljanjem prometne infrastrukture, vključno z umeščanjem ekoduktov, podhodov in drugih prehodov za živali, obnovo habitatov ob prometnicah ter preprečevanjem nastajanja novih fragmentacijskih ovir. Prav tako bi bilo treba pri načrtovanju novih prometnih ureditev sistematično upoštevati cilje obnove narave in ohranjanja ekološke povezljivosti.
Poglavje 5.4, str. 28	Poglavje o sinergijah je treba dopolniti s turistično politiko, saj lahko trajnostno upravljanje turizma pomembno prispeva k doseganju ciljev obnove narave.	NNON ne obravnava sinergij s turistično politiko, čeprav je ohranjena narava eden ključnih temeljev trajnostnega turizma v Sloveniji. Hkrati lahko neustrezno načrtovan ali prekomeren obisk povzroča pomembne pritiske na občutljive habitate in vrste, zlasti na zavarovanih območjih in območjih Natura 2000. NNON bi moral zato predvideti usklajevanje ukrepov obnove narave s turistično politiko, zlasti na področju trajnostnega upravljanja obiska, usmerjanja turističnih tokov, razvoja zelene infrastrukture za obiskovalce ter ozaveščanja. Takšen pristop bi prispeval tako k učinkovitejšemu varstvu narave kot tudi k dolgoročni konkurenčnosti slovenskega trajnostnega turizma.
Poglavje 5.4, str. 28	Poglavje o sinergijah je treba dopolniti s povezavo z regionalno razvojno politiko, saj regionalni razvojni instrumenti pomembno vplivajo na izvajanje ukrepov obnove narave in usmerjanje investicij v prostor.	NNON ne obravnava sinergij z regionalno razvojno politiko, čeprav se številni ukrepi obnove narave izvajajo ali financirajo prek instrumentov regionalnega razvoja, kot so dogovori za razvoj regij, kohezijska politika in drugi razvojni programi. Ti instrumenti pomembno vplivajo na prostorski razvoj, občinske investicije ter razporejanje javnih sredstev, zato bi morali sistematično vključevati cilje obnove narave. Regionalni razvoj ne bi smel biti usmerjen zgolj v gospodarsko in infrastrukturno krepitev regij, temveč tudi v obnovo ekosistemov, krepitev zelene infrastrukture, izboljšanje ekološke povezljivosti ter povečanje odpornosti prostora na podnebne spremembe. NNON bi moral zato predvideti usklajevanje z regionalnimi razvojnimi dokumenti in zagotoviti, da se ukrepi obnove narave sistematično vključujejo v načrtovanje in financiranje regionalnega razvoja. Takšen pristop bi omogočil učinkovitejšo porabo javnih sredstev ter večji prispevek regionalnih razvojnih politik k doseganju ciljev obnove narave.
Poglavje 5.4, str. 28	Poglavje o sinergijah je treba dopolniti s povezavo z gospodarsko in industrijsko politiko, saj je vključevanje ciljev obnove	NNON ne obravnava sinergij z gospodarsko in industrijsko politiko, čeprav imajo gospodarske dejavnosti pomemben vpliv na rabo prostora, stanje ekosistemov in biotsko raznovrstnost. Ciljev obnove narave ni mogoče dosegati zgolj z ukrepi

	narave v gospodarski razvoj ključno za dolgoročno trajnostno rabo prostora.	naravovarstvenega sektorja, temveč morajo biti vključeni tudi v načrtovanje gospodarskega razvoja. NNON bi moral zato predvideti usklajevanje z gospodarsko politiko, zlasti pri načrtovanju industrijskih in poslovnih con, spodbujanju krožnega gospodarstva, razvoju zelene infrastrukture, trajnostni rabi naravnih virov ter usmerjanju javnih in zasebnih investicij v rešitve, ki prispevajo k obnovi narave in zmanjšujejo pritiske na ekosisteme. Takšen pristop bi omogočil, da gospodarski razvoj dolgoročno podpira cilje obnove narave, namesto da jih omejuje ali povzroča nove pritiske na okolje.
Poglavje 5.4, str. 28	Predlagamo, da se v poglavju 5.4 doda nova podtočka »Sinergije z Alpsko konvencijo in njenimi izvedbenimi protokoli«.	Slovenija je pogodbenica Alpske konvencije, ki predstavlja edini pravno zavezujoči mednarodni okvir za celostno in trajnostno upravljanje alpskega prostora. Njeni protokoli (zlasti o varstvu narave in urejanju krajine, gorskih gozdovih, varstvu tal, hribovskem kmetijstvu ter urejanjem prostora in trajnostnem razvoju) pa predstavljajo pomemben mednarodni okvir za izvajanje ciljev Uredbe EU o obnovi narave. Njihova vključitev bi okrepila usklajenost ukrepov obnove v alpskem in predalpskem prostoru, podprla čezmejno sodelovanje ter prispevala k učinkovitejšemu doseganju ciljev ekološke povezljivosti, obnove degradiranih ekosistemov in podnebne odpornosti.
Poglavje 5.4.3, str. 30	V poglavje o skladnosti s podnebnimi politikami bi bilo treba vključiti tudi opis, kako se bo NNON odzval na identificirane ranljivosti iz sektorskih ocen ranljivosti.	Točka 4.2.5 enotnega obrazca EK za NNON predvideva tudi opis upoštevanja sinergij z nacionalnimi poročili o oceni tveganja nesreč. Skladno s 14. členom Podnebne zakona mora država ob pripravi nacionalne strategije podnebne prilagajanja najprej izdelati sektorske ocene podnebne ranljivosti. Večina ocen je že izdelanih, ne pa tudi za naravo (na spletni strani MOP za podnebno strategijo, https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/strategija-prilagajanja-podnebnim-spremembam/). Hkrati tveganja nesreč stalno obravnava tudi Uprava za zaščito in reševanje – ocenjevanje tveganj nesreč, https://www.gov.si teme/ocenjevanje-tveganj-za-nesrece/. Smiselno je, da NNON s svojimi ukrepi naslovi ugotovljene ranljivosti in tveganja, kolikor se da.
Poglavje 5.4.4, str. 31	V poglavje je treba vključiti tudi ohranjanje starorastlin in drugih gozdov z visokimi zalogami ogljika, saj ti predstavljajo pomembne dolgoročne ponore in zaloge ogljika.	Sedanje besedilo poudarja predvsem prispevek obnove gozdov k zajemanju in shranjevanju ogljika, vendar novejša znanstvena spoznanja kažejo (Trees keep absorbing carbon long after they stop growing: https://www.sciencedaily.com/releases/2026/07/260708022210.htm), da tudi starorastlin in drugi naravni gozdovi pomembno prispevajo k blaženju podnebnih sprememb. Ti gozdovi vsebujejo zelo velike zaloge ogljika v biomasi in tleh ter jih ob

		ohranitvi še naprej akumulirajo, zato njihovo varovanje pomembno prispeva k doseganju podnebnih ciljev. Ohranjanje takšnih gozdov je zato komplementaren ukrep obnovi degradiranih ekosistemov in bi moralo biti izrecno prepoznano tudi v NNON kot pomemben prispevek k naravnim ponorom ogljika in sinergijam z NEPN.
Poglavje 5.4.5, str. 32	Intervencija NUZO je bila sprva zamišljena kot fleksibilen ukrep, ki bo zavarovanim območjem omogočal npr. sklenitev pogodb z lokalnimi kmeti za varstvo najdenih gnezd zavarovanih, kvalifikacijskih vrst ptic. V praksi je zanimanja za NUZO malo, ker je izvedbeno ta ukrep postal nekakšen administrativno naporen križanec med kohezijskimi in EIP projekti.	NUZO zavarovanim območjem ne omogoča, da bi v določenem letu s sklepanjem pogodb varovali tisto, kar je naravovarstveno pomembno. Za pridobitev sredstev za izvajanje NUZO se je namreč treba prijaviti na razpis, vnaprej izbrati partnerske KMG, nasloviti čim več vrst iz PUN in PAF (to je povezano s točkovanjem na razpisu). Glede na to, da je vsaj za mobilnejše živalske vrste (npr. ptice) nemogoče predvideti, kje bodo gnezde v določenem letu, je takšen ukrep popolnoma nekoristen. Nobenega smisla tudi ne vidimo v tem, da se npr. ne more izvajati varstva najdenih gnezd velikega škurha, če se ZO v istem projektu NUZO ne ukvarja še z drugimi vrstami ali habitatnimi tipi iz PUN/PAF.
Poglavje 5.4.5, str. 32	DKOP 2. Predlagamo, da se sloj za DKOP 2 zariše tudi izven Cerknškega jezera, saj to ni edino slovensko mokrišče, kjer bi moral DKOP 2 obvezno veljati.	Samo bazična nizka barja (HT 7230), katerih varstvo bi morali naslavljanjati tudi prek DKOP 2, saj so vsaj ponekod podvržena kmetijski obdelavi, so v Sloveniji kvalifikacijski habitatni tip znotraj 16 Natura 2000 območij. Poleg Notranjskega trikotnika, ki poleg Cerknškega jezera obsega tudi Planinsko polje, so to še Berje – Zasip, Bled – Podhom, Bloščica, Črna dolina pri Grosuplju, Krmsko hribovje – Menišija, Lahinja, Ljubljansko barje, Mišja dolina, Poključka barja, Povirje vzhodno od Bodešča, Razbor, Ribniška dolina, Vrhe - povirno barje, Zelenci in Žejna dolina. Menimo, da bi se moral sloj za DKOP 2 ustrezno razširiti oz. umestiti vsaj še na ta območja.
Poglavje 5.4.6, str. 33	Zadnji odstavek glede upravljanja območij Natura 2000 bi moral biti v posebnem poglavju in bolj celovito obravnavan. Dodatni ukrepi za izboljšanje upravljanja Natura 2000 bi morali biti vključeni v seznam ukrepov.	NNON naj PUN in njegovo upravljanje obravnava v posebnem podpoglavju. Pojasniti mora v kakšnem razmerju bo NNON glede na PUN in kako ga dopolnjuje oziroma nadgrajuje. Hkrati bi bilo to tudi mesto za predstavitev potreb za boljše upravljanje Natura 2000 za dodatne ukrepe, ki se dodajo v seznam ukrepov. Med ukrepe naj se vključijo ugotovitve in predlogi projekta LIFE-IP NATURA.SI ter ukrepi, ki se nanašajo na izboljšanje medsektorskega sodelovanja pri upravljanju (stalna koordinacija), boljše sodelovanje naravovarstvenikov s kmetijskimi svetovalci, okrepiti zgledno izvajanje ukrepov PUN s strani državnih lastnikov ter krepitev stabilnega in kompetentnega kadrovskega bazena v pristojnih državnih institucijah.

Poglavje 5.5.6, str. 35	V poglavje je treba vključiti navedbo subvencij, ki negativno vplivajo na doseganje ciljev Uredbe o obnovi narave, ali kot ukrep določiti, da se pripravi pregled takih subvencij v določenem roku.	V točki 4.3.21. enotnega obrazca Evropske komisije za NNON je treba predstaviti subvencije, ki negativno vplivajo na doseganje ciljev in izpolnjevanje obveznosti iz Uredbe. Tega zdaj v poglavju ni, ker na nacionalni ravni tega pregleda tudi nimamo. Delno imamo pregled na področju podnebnih sprememb, saj je že prvi NEPN določal, da je potrebno podnebju škodljive subvencije postopoma odpraviti. IJS sicer spremlja subvencije za fosilna goriva (nekaj o metodologiji https://kazalci.arso.gov.si/sl/content/spodbude-ki-so-v-nasprotju-s-cilji-zmanjsevanja-izpustov-tgp-3). Na EU ravni je najbolj referirana študija WWF https://www.wwf.eu/?13738416/Member-States-use-billions-of-EU-subsidies-to-fund-nature-harming-activities---new-WWF-study . Glede na to, da MOP nacionalnega pregleda obnovi narave škodljivih subvencij najbrž ne bo mogel zagotoviti ob pripravi NNON, naj obvezno določi ukrep, da se tak pregled čim prej pripravi.
Poglavje 5.5.6, str. 35	Med škodljive subvencije je treba vključiti tudi subvencije Skupne kmetijske politike v okviru ukrepov razvoja podeželja za gradnjo in rekonstrukcijo gozdnih cest ter gozdnih vlak. Zlasti problematična so merila za izbor operacij, ki dajejo prednost odpiranju doslej manj odprtih delov gozdov za gospodarjenje in dopuščajo, da se pomemben delež prometnic še vedno umešča na območja Natura 2000.	V okviru ukrepov razvoja podeželja SKP se financira gradnja in rekonstrukcija gozdnih cest ter gozdnih vlak. Merila za izbor operacij določajo, da imajo prednost projekti na območjih, kjer je dejanska odprtost gozdov manjša od optimalne, s čimer se spodbuja odpiranje doslej manj dostopnih oziroma neodprtih delov gozdov za gospodarjenje. Hkrati največje število točk prejmejo projekti, pri katerih se več kot polovica prometnic ureja izven območij Natura 2000, kar pomeni, da merila še vedno dopuščajo, da se skoraj polovica prometnic gradi znotraj območij Natura 2000. Takšne subvencije so v nasprotju s cilji NNON, saj povečujejo dostopnost gozdov za gospodarjenje, fragmentacijo habitatov in zmanjšujejo obseg mirnih območij, ki so ključna za ohranjanje specializiranih gozdnih vrst, vezanih na stare gozdove in večje količine odmrle lesne biomase. NNON bi moral zato subvencije za širjenje gozdne prometne infrastrukture prepoznati kot škodljive subvencije ter predvideti njihovo postopno odpravo oziroma preusmeritev v ukrepe, ki prispevajo k ohranjanju in obnovi gozdnih ekosistemov.
Poglavje 7.1, str. 39	V opisu nacionalnega pristopa k doseganju ciljev so pomanjkljivo navedeni viri podatkov.	V opisu ni navedeno, katero poročanje po 17. členu habitatne direktive je bilo upoštevano pri izračunu površin HT in določitvi vrst, katerih habitate je treba obnoviti. Prav tako manjkajo točnejše reference na omenjene "gozdne inventure in monitoringe" ter "podrobno metodologijo za travišča" ZRSVN. Vire podatkovnih baz oziroma dokumentov navedite tako, da bodo sledljivi in jih bralec lahko poišče.

Poglavje 7.1.1, str. 39	Viri podatkov so pomanjkljivo opredeljeni.	Manjka sklic na konkretno obdobje poročanja po 17. členu direktive o habitatih; prav tako manjka referenca na "dodatne analize ZRSVN". Treba bi bilo zagotoviti dostopnost in vpogled v te analize (tudi če zgolj v obliki preliminarne poročila), da se zagotovi preverljivost metode izračuna in navedenih podatkov o površinah HT. Iz samega opisa ni povsem jasno, kaj točno pomenijo predstavljene površine.
Poglavje 7.1.1, str. 39	Napačno je navedeno, da se skupna ocenjena površina 5799,90 km ² nanaša na površino kopenskih, obalnih in sladkovodnih ekosistemov .	Navedena skupna površina se nanaša na habitatne tipe, ki so predmet NNON (in so sestavni del strukture teh ekosistemov).
Poglavje 7.1.1, str. 39	Iz opisa ni jasno, kaj predstavlja ocenjena površina 5.799,90 km ² .	Najprej je navedeno, da je to ocena celotne površine, ki jo pokrivajo habitatni tipi, dalje v oklepaju pa, da se to nanaša na habitatne tipe, za katere je "stanje znano". Verjetno je mišljeno, da se ta ocena nanaša na habitatne tipe, za katere je znana površina, in ne na habitatne tipe, za katere je znano stanje ohranjenosti? V tem primeru bi bilo primerneje zapisati: <i>Skupna ocenjena površina habitatnih tipov v kopenskih, obalnih in sladkovodnih ekosistemih je 5.799,90 km², vendar ta ocena izključuje nekaj habitatnih tipov, za katere v Sloveniji manjkajo podatki o njihovi površini (+ se navede, kateri so ti habitatni tipi).</i>
Poglavje 7.1.1, str. 39	Navedena skupna površin habitatnih tipov se ne ujema z javno dostopnimi podatki poročanja za obdobje 2019-2024.	Navedena je površina 5.799,90 km ² , medtem ko po podatkih iz javno dostopnega poročila ta površina znaša okoli 7.917 km ² .
Poglavje 7.1.1, str. 39	Navedba, da je obseg habitatnih tipov z neznanim stanjem 201 km ² , je v povezavi z navedbo, da gre predvsem za HT, za katere ni podatkov o njihovi površini, logični nesmisel.	Če so v oceno vključeni predvsem HT, katerih površina ni znana, iz česa je potem izračunana ta ocena površine? Poleg tega seveda ne gre za obseg , ampak za površino HT.
Poglavje 7.1.1, str. 39	Ocena skupne površine HT, ki jo je treba ponovno vzpostaviti, da se dosežejo ugodne referenčne vrednosti površin (FRA) habitatnih tipov, je najverjetneje napačna, saj imamo v Sloveniji FRA vrednosti določene le za nekatere HT.	Podatki o referenčnih vrednostih površin (FRA) habitatnih tipov ne manjkajo le za tukaj navedene HT. Opozarjamo, da FRA v večini primerov ni možno enačiti z njihovimi izhodiščnimi vrednostmi ob razglasitvi območij Natura 2000! Dejansko gre pri nas v zvezi s FRA za veliko vrzel v znanju (predlagamo, da se to pojasnilo vključi v poglavje, ki se nanaša na vrzeli v znanju). Več o tem v članku: Kačičnik Jančar, M. (2023): Referenčne vrednosti stanja ohranjenosti vrst in habitatnih tipov območij Natura 2000. Varstvo narave 33 (2023), 95-106.

Poglavje 7.1.1, str. 39	V skupno površino vseh HT, ki jih je treba ponovno vzpostaviti, da se doseže referenčne vrednosti površin (FRA), niso vključeni HT iz skupin 4, 5, in 6.	V oceno dodajte tudi površine HT iz teh skupin, ali pojasnite, zakaj te skupine v oceno niso vključene.
Poglavje 7.1.1, str. 40	Cilj do l. 2050 za ponovno vzpostavitev HT, da se dosežejo njihove referenčne vrednosti površin, je pavšalno določen pri 90% (najnižjem možnem deležu, ki ga omogoča derogacija po členu 4(5)), brez utemeljitve za vsak posamezni HT.	Uredba zahteva utemeljitev za vsak HT, zakaj do l. 2050 ni mogoče uvesti ukrepov za ponovno vzpostavitev HT na 100% površin. V osnutku NNON ta utemeljitev v celoti manjka.
Poglavje 7.1.1, str. 40	Navedeno je, da se bo ponovno vzpostavljalo zgolj mokrišča, travnike in vodne habitatne tipe.	Verjetno so mišljeni vsi HT iz skupin 1, 2 in 3 (razen izrecno omenjenih)? Nikjer pa ni pojasnjeno, zakaj se ne bo ponovno vzpostavljalo HT iz skupin 4, 5, in 6.
Poglavje 7.1.3.1, str. 42	V povezavi s HT 6510 je navedeno, da je ciljne površine za aktivno obnovo tega habitatnega tipa mogoče zmanjšati, saj se ocenjuje, da bo z dinamiko kmetijskih zemljišč zaradi različnih socio-ekonomskih vidikov nastalo dovolj novih zaplat s tem habitatnim tipom.	V to kvoto novo nastalih površin HT 6510 se nikakor ne sme upoštevati površin, ki bi nastale na račun drugih še bolj ogroženih in ekstenzivnih tipov travnišč (npr. HT 6410, 6210 (*) in 62A0).
Poglavje 7.1.3.3, str. 43	Navedba v uvodnem odstavku, da se cilje (obnove) lahko zmanjša na najmanj 90% območij potrebnih obnove do leta 2050 in da bo Slovenija ta odstop uporabila za vse preostale habitatne tip, je nejasna in zavajajoča.	Derogacija po členu 4(5) se lahko nanaša zgolj na ponovno vzpostavitev HT, kjer je ta potrebna zaradi doseganja referenčnih vrednosti površin (FRA), ne na vsa območja HT, ki so predmet obnove. Prav tako ni jasno, kaj je mišljeno kot "vsi preostali HT". V tabeli 2 oz. 3.
Poglavje 7.1.3.3, str. 43-46 <i>Tabela 3</i>	Površine v tretjem stolpcu tabele 3 se ne seštevajo v razpon, ki je naveden na strani 39 (247,50-250,40 km ²), niti v razpon, ki je naveden na str. 40 (222,7-225,40 km ²).	Vrednosti v tretjem stolpcu tabele naj bi predstavljale površine, ki jih je za posamezni HT treba vzpostaviti, da se dosežejo referenčne vrednosti površin (FRA), vendar se ne seštevajo v razpon, ki je naveden na strani 39, niti v razpon, naveden na strani 40 (znižane vrednosti). V tabeli 3 ta razpon znaša 220,04-222,64 km ² , ni pa pojasnjeno, zaradi česa prihaja do razhajanj.

Poglavje 7.1.3.3, str. 46	Besedilo prvega odstavka na strani 46 ne odraža dejanskega stanja narave v Sloveniji. Besedilo je tudi nestrokovno in nima ustrezne ekološke osnove.	Poglavje razumemo predvsem kot neposrečeno pojasnjevanje, zakaj bo Slovenija uveljavljala derogacijo po členu 4(5). Utemeljitve za odstopanja po tem členu je treba podati za vsak HT posebej (glej enotno obliko, točka 6.2.3.4). Ohranjenost narave v Sloveniji se ocenjuje na podlagi različnih monitoringov, kot so denimo monitoringi ptic (SIPKK, monitoring Natura 2000 vrst, IWC), monitoringi drugih Natura 2000 vrst, monitoring ekološkega stanja voda ... Rezultati teh monitoringov marsikje kažejo na zaskrbljujoče stanje narave. Trditve o dobri ohranjenosti ekosistemov še zlasti ne držijo za travniške in rečne ekosisteme. Navedba, da imajo površine, kjer se opuša kmetijska raba, naravni potencial, da se same prek sukcesije obnovijo v ekstenzivna travišča, je popolnoma napačna, saj je ohranjanje in obnova ekstenzivnih travišč neposredno vezana na kmetijsko rabo. Tudi, če je kakšna vmesna faza zaraščanja ugodna za določene vrste, je to povsem začasno, saj sukcesijske faze hitro prehajajo ena v drugo. Navedba, da se bodo mokrotni habitatni tipi z opuščanjem najmanj donosnih kmetijskih zemljišč sami obnovili v procesih sukcesije, je popolnoma brez stvarne osnove. Gospodarjenje z gozdom (kot omenjeno tudi v drugih pripombah) se v Sloveniji vse bolj odmika od sonaravnega gospodarjenja, a tudi ob sonaravnem gospodarjenju ni nujno, da nek gozdni habitatni tip dosega dobro stanje glede strukture in funkcije, kot je to značilno za gozdove brez ali z zelo nizko intenziteto gospodarjenja.
Poglavje 7.1.3.3, str. 46	V tretjem odstavku je seznam vrst, za katere je v PUN predvidena obnova površine habitata, pomanjkljiv, oz. ni jasno, zakaj so omenjene prav te tri vrste.	Takšnih vrst, za katere je v PUN 2023-2028 predvidena obnova habitata, je najmanj 80 iz 12 skupin. Vir: pregledovalnik PUN v NarcIS.
Poglavje 7.1.3.4, str. 47	Grafične informacije o območjih za ponovno vzpostavitev HT do leta 2030 so pomanjkljive.	Zemljevide območij, na katerih se bo ponovno vzpostavljalo habitatne tipe do l. 2030, je treba pripraviti ločeno za vsako skupino HT iz Priloge I k Uredbi.
Poglavje 7.1.3.4, str. 47	Informacije o ugodnih referenčnih območjih posameznih skupin HT so pomanjkljive in nejasne. Ni jasno, kako se navedba, da se kot "ugodno ohranitveno stanje upošteva izhodiščno stanje", nanaša na v NNON zahtevane podatke o	V NNON bi bilo treba navesti površino ugodnih referenčnih območij za posamezno skupino HT. Manjkajo navedbe za skupine 4, 5, in 6. Poleg tega ni jasno, kaj predstavljajo navedene površine za posamezno skupino HT, oziroma kaj je mišljeno kot "izhodiščno stanje". Če je mišljena površina HT v območjih Natura 2000 ob razglasitvi teh območij, potem navedene številke NE predstavljajo ugodnih referenčnih območij, saj referenčna vrednost površine HT ni nujno enaka temu izhodiščnemu stanju.

	referenčnih vrednostih površin (FRA) oz. ugodnih referenčnih območij.	Več o tem v članku: Kačičnik Jančar, M. (2023): Referenčne vrednosti stanja ohranjenosti vrst in habitatnih tipov območij Natura 2000. Varstvo narave 33 (2023), 95-106.
Poglavje 7.1.3.4, str. 47-48 <i>Tabela 4</i>	V celoti manjkajo informacije o HT iz skupin 4, 5 in 6.	Dopolnite ali pojasnite, zakaj ni informacij o teh skupinah HT.
Poglavje 7.1.3.4, str. 47-48 <i>Tabela 4</i>	V skupini HT "Reke, jezera ter obrežni in obrečni habitatni tipi" so navedeni HT, za katere v prejšnjih poglavjih navajate, da niso znane njihove površine.	Na podlagi česa je za te HT torej ocenjeno, da so to HT s površino, ki je več kot 2% nižja od ugodnega referenčnega območja
Poglavje 7.1.3.4, str. 48	Navedeni so le cilji za vzpostavitev HT iz skupin 1 in 2 do l. 2030, ne pa za ostale skupine, kot to predvideva NNON.	Ali to pomeni, da se do l. 2030 ne bo obnavljalo HT iz skupin 3-6? Do l. 2030 je treba obnoviti vsaj 30% dodatne površine, potrebne za doseganje skupnega ugodnega referenčnega območja v VSAKI skupini HT.
Poglavje 7.1.3.5, str. 48	Časovna mejnika v naslovu poglavja in besedilu prvega odstavka se razlikujeta.	Je govora o letu 2050 (kot nakazuje naslov poglavja) ali letu 2030 (omenjeno v drugem odstavku)?
Poglavje 7.1.3.5, str. 49 <i>Tabela 5</i>	Ni jasno, po kakšnem pristopu so bile izbrane vrste ptic, ki so se znašle v tabeli 5.	Seznam vrst iz skupine ptic je neskladen s podatki o stanju ohranjenosti njihovih populacij iz zadnjega poročanja po 12. členu direktive o pticah - na seznam so po eni strani uvrščene vrste, ki ne potrebujejo obnove habitata (npr. mlakarica, liska ...), po drugi strani manjkajo nekatere ogrožene in redke vrste, katerih habitat nujno potrebuje obnovo (npr. poljski škrjanec, sivka, črnočeli srakoper, vrtni strnad, hribski škrjanec, pisana penica). Predpostavke, ali bo habitat vrst, ki imajo populacije v slabem stanju ohranjenosti, zadostno obnovljen že z ukrepi za obnovo in ponovno vzpostavitev habitatnih tipov (člen 4(1) in 4(4)), je treba preveriti s strokovnjaki za posamezne vrste ptic! Podobno velja za vse ostale vrste (po direktivi o habitatih).
Poglavje 7.1.3.5, str. 48	Navedbe glede površin habitatov vrst so pomanjkljive.	V drugem odstavku je navedeno "Okvirna skupna površina habitatnih tipov ...". Najbrž je mišljena površina habitatov vrst ? Te površine je tudi treba navesti za vsako vrsto oz. skupino vrst posebej.
Poglavje 7.1.3.5, str. 51 <i>Slika 7</i>	Grafična predstavitev območij za obnovo habitatov vrst je pomanjkljiva.	NNON zahteva prikaz teh površin za vsako vrsto oz. skupino vrst posebej.
Poglavje 7.3, str. 64	Poleg priprave sistemskega pravnega okvira je treba izrecno predvideti tudi	Vzpostavitev standardov, pogojev za izvajalce in enotnih pravil sama po sebi ne zagotavlja njihovega izvajanja v praksi. Za učinkovito varstvo urbanih dreves in zelenih

	učinkovit sistem nadzora nad izvajanjem občinske gospodarske javne službe urejanja in čiščenja javnih površin, vključno z upravljanjem zelenih površin in drevnine.	površin je nujno zagotoviti tudi jasne pristojnosti nadzora, redno spremljanje izvajanja ter ustrezne mehanizme ukrepanja ob ugotovljenih kršitvah. Brez učinkovitega nadzora obstaja veliko tveganje, da bodo predpisani standardi ostali neizvajani oziroma se bodo med občinami uporabljali zelo različno.
Poglavje 7.3, str. 64	Smernice za ravnanje z drevesi v urbanem prostoru ter smernice za vzdrževanje zelenih površin naj predstavljajo strokovno podlago za pripravo zavezujočih pravnih aktov oziroma minimalnih obveznih standardov ravnanja.	Smernice kot nezavezujoč strokovni dokument ne zagotavljajo enotnega izvajanja v praksi. Njihovo upoštevanje je v veliki meri odvisno od znanja, izkušenj in volje posameznih zaposlenih oziroma izvajalcev, kar lahko vodi do velikih razlik med občinami in neustreznega varstva urbanih dreves ter zelenih površin. Za učinkovito izvajanje ciljev NNON je zato treba ključna strokovna izhodišča prenesti v zavezujoče predpise oziroma določiti minimalne standarde ravnanja, ki bodo veljali za vse občine in izvajalce javnih služb.
Poglavje 7.3, str. 64	Pri pripravi in spreminjanju občinskih prostorskih načrtov bi morale biti zahteve glede ohranjanja in razvoja urbanih zelenih površin ter dreves določene z zavezujočimi pravili in ne zgolj s smernicami oziroma priporočili.	Sedanje besedilo predvideva, da občine pri pripravi občinskih prostorskih načrtov upoštevajo smernice za ohranjanje zelenih površin in priporočila nacionalnega prostorskega okvira. Takšna ureditev ne zagotavlja enotnega izvajanja, saj je upoštevanje smernic pogosto odvisno od strokovnega znanja, prioritet in presoje posameznih pripravljavcev prostorskih aktov. Če želi NNON doseči cilje povečanja zelenih površin, drevesne pokrovnosti in odpornosti urbanih ekosistemov, mora predvideti tudi zavezujoče minimalne zahteve za prostorsko načrtovanje oziroma druge pravne mehanizme, ki bodo občine obvezovali k njihovemu doslednemu upoštevanju.
Poglavje 7.3, str. 64	Ukrepe za povečanje urbanih zelenih površin in pokritosti z drevesnimi krošnjami je treba načrtovati skupaj z ukrepi za zadrževanje in ponovno uporabo padavinske vode ter zagotavljanje trajnostnega namakanja zelenih površin.	NNON pravilno izpostavlja pomen povečevanja urbanih zelenih površin in pokritosti z drevesnimi krošnjami za zmanjševanje učinkov urbanih toplotnih otokov, izboljšanje kakovosti bivanja in prilagajanje podnebnim spremembam. Vendar pa dokument ne naslavlja vprašanja zagotavljanja zadostnih vodnih virov za dolgoročno preživetje novo zasajene vegetacije. Ob vse pogostejših sušnih obdobjih in daljših vročinskih valovih je uspešnost zasaditev neposredno odvisna od zagotavljanja ustreznega namakanja. Zato bi morali biti ukrepi ozelenjevanja mest načrtovani skupaj z ukrepi za zadrževanje padavinske vode, vzpostavljanje zadrževalnikov, uporabo deževnice za namakanje ter drugimi naravnimi rešitvami za upravljanje voda. Le celovit pristop, ki povezuje ozelenjevanje in trajnostno upravljanje z vodnimi viri, lahko zagotovi dolgoročno vitalnost urbanih dreves in zelenih površin ter njihovo učinkovito prilagajanje podnebnim spremembam.

Poglavje 7.3, str. 69	Ključ za to, katere občine so vključene, je postavljen na minimum	Specifično pri Urbanih ekosistemih je limit postavljen na absoluten minimum in posledično bi bilo v ukrepe vključenih le 7 občin, ki padejo pod minimalni kriterij pokrovnosti ali kriterij deleža zelenih urbanih površin. Na tem področju je dokument zastavljen kolikor je dovoljeno neambiciozno.
Poglavje 7.4, str. 72-74	Manjka popis umetnih ovir in načrt za njihovo odstranitev skladno s členi 9(1), 9(2) in 15(3), točki i in n.	V celoti manjka popis umetnih ovir in načrt za njihovo odstranitev. V poglavju to sploh ni nikjer niti omenjeno.
Poglavje 7.4.1, str. 72	Navedena je skupna dolžina doslej vzpostavljenih odsekov prosto tekočih rek od l. 2020 dalje, ni pa razvidno, ali so bili pri izboru projektov upoštevani kriteriji iz predpisane metodologije. Prav tako ni razvidno, da gre za neto dodatno skupno dolžina prosto tekočih rek, upoštevajoč ovire, ki so bile po letu 2020 zgrajene na novo.	Pri oceni že izvedenih odstranitev ovir bi bilo treba upoštevati metodologijo za določitev odsekov prosto tekočih rek, ki je na voljo od novembra 2025: https://op.europa.eu/fr/publication-detail/-/publication/7fccebf0-ed09-11f0-8d3c-01aa75ed71a1
Poglavje 7.4.1, str. 73	Navedeno je, da je nacionalni cilj 70 km novih odsekov prosto tekočih rek v Sloveniji, kar je glede na delež slovenskega ozemlja in gostoto rečne mreže relativno majhen prispevek k skupnemu cilju.	70 km novih odsekov prosto tekočih rek do leta 2030 je relativno majhen prispevek glede na delež površine Slovenije v EU (pribl. 0,5 %). Če je skupen cilj 25.000 km novih odsekov, bi Slovenija proporcionalno morala prispevati 120 km, kar pri zelo gosti rečni mreži ne bi smel biti problem.
Poglavje 7.4.1, str. 73	Priporočilo glede dodatnega gradiva pri določitvi odsekov za obnovo.	Kot dodatno gradivo pri določanju odsekov za obnovo priporočamo publikacijo https://www.nature.org/content/dam/tnc/nature/en/documents/r/e/Restoration_Guidance_for_River-Basins_EU.pdf
Poglavje 7.4.1, str. 73	V navedbi »Rečna povezljivost se prednostno izboljšuje tam, kjer ni ogrožena energetska varnost, vendar ima ukrep visok ekološki in protipoplavni učinek.«	Ni jasna povezava med določitvijo prednostnih območij za obnovo rečne povezljivosti in energetska varnostjo. Energetska varnost se praviloma nanaša na zagotavljanje zanesljive, neprekinjene in cenovno dostopne oskrbe z energijo na ravni celotnega energetskega sistema, ne pa na zagotavljanje proizvodnje električne energije na posamezni lokaciji. Proizvodnja električne energije v posamezni hidroelektrarni zato sama po sebi ni neposredno povezana z »energetska varnostjo« območja, na katerem se

		hidroelektrarna nahaja. Slovenski elektroenergetski sistem je medsebojno povezan, hkrati pa je vključen v širši evropski elektroenergetski sistem, kar omogoča prenos električne energije ter čezmejne izmenjave oziroma uvoz in izvoz električne energije. Odstranitev ovir, ki so del infrastrukture hidroelektrarn, bi sicer lahko vplivala na obseg proizvodnje električne energije iz hidroenergije ter posledično na prihodke oziroma ekonomiko posameznih hidroelektrarn. V primeru večjih posegov bi lahko vplivala tudi na proizvodne zmogljivosti slovenskega elektroenergetskega sistema. Vendar teh vplivov ni ustrezno enačiti z »energetsko varnostjo« brez jasne opredelitve, na kakšen način, na kateri prostorski ravni in po katerih merilih naj bi posamezna ovira oziroma njena odstranitev vplivala na energetsko varnost države. Predlagamo zato, da se pojem »energetska varnost« v navedeni določbi natančneje opredeli oziroma nadomesti z merilom, ki neposredno izraža dejanski namen določbe, na primer z vplivom na proizvodnjo električne energije, proizvodne zmogljivosti hidroelektrarn ali delovanje elektroenergetskega sistema.
Poglavji 7.5.1 in 7.5.2, str. 76	Podvojena vsebina	Vsebina obeh poglavij je identična.
Poglavje 7.6.1, str. 79 <i>Delež kmetijske krajine z značilnostmi visoko raznovrstne krajine</i>	Nejasna opredelitev značilnosti oz. struktur	Ni jasno, kaj je mišljeno kot »zaplate«, ki so navedene tule: <i>Drugi izbrani kazalnik se nanaša na delež kmetijske krajine, ki vsebuje značilnosti visoko raznovrstne krajine (npr. varovalni pasovi, mejice, posamezna drevesa ali skupine dreves, drevoredi, robovi polja, <u>zaplate</u>, jarki, potoki, majhna mokrišča, terase, kamnita znamenja, kamniti zidovi, majhni ribniki in kulturne značilnosti).</i> Kako se bo spremljalo delež »robov polj«? Zakaj so navedene tudi »kulturne značilnosti« - kakšno povezavo ima to z biodiverzitetjo v kmetijski krajini?
Poglavje 7.7.1, str. 84	Obdobje vzpostavitve ekocelic za 20 let je prekratko, da bi s tem dosegli cilje obnove narave.	Ekocelice bi morale na isti lokaciji ostati vsaj 100 let in ne le 20. Ena pomembnejših funkcij ekocelic je namreč nudenje večje količine odmrlega in odmirajočega drevja habitatnim specialistom - za nastanek odmrle biomase pa je potreben daljši čas.
Poglavje 7.7.2, str. 87	Poleg prostovoljnega vzpostavljanja ekocelic brez gospodarjenja za obdobje 20 let naj NNON predvidi tudi vzpostavitev pravnih in finančnih podlag za dolgoročno oziroma trajno prepuščanje izbranih gozdnih območij naravnemu razvoju, zlasti na območjih	Predvideni ukrep prostovoljnega vzpostavljanja ekocelic brez gospodarjenja za obdobje 20 let predstavlja pomemben korak, vendar sam po sebi ne zadostuje za doseganje ciljev obnove gozdnih ekosistemov in ugodnega ohranitvenega stanja številnih gozdnih habitatov ter kvalifikacijskih vrst Natura 2000. Številne specializirane gozdne vrste so vezane na stare gozdove z velikim deležem habitatnih dreves in odmrle lesne biomase, katerih razvoj zahteva bistveno daljša časovna obdobja od 20 let. Kratkoročni ukrepi zato ne morejo nadomestiti pomena trajno negospodarjenih gozdnih območij.

	Natura 2000 in drugih območjih velikega pomena za ohranjanje gozdne biotske raznovrstnosti. Pri tem naj predvidi tudi sistematično vzpostavljanje večjih gozdnih rezervatov, možnosti njihovega ustanavljanja na zasebnih zemljiščih z ustreznimi nadomestili ter aktivno pridobivanje naravovarstveno pomembnih gozdov v državno last.	NNON bi moral poleg prostovoljnih in časovno omejenih ukrepov predvideti tudi razvoj sistemskih pravnih in finančnih mehanizmov za dolgoročno oziroma trajno prepuščanje gozdov naravnemu razvoju. To vključuje vzpostavljanje večjih in ekološko povezanih gozdnih rezervatov, oblikovanje ustreznih spodbud oziroma nadomestil za lastnike zasebnih gozdov, ki bi omogočala dolgoročno opustitev gospodarjenja, ter aktivnejše odkupovanje gozdov z visoko naravovarstveno vrednostjo v državno last, kadar je to potrebno za učinkovito dolgoročno varstvo. Pri upravljanju državnih gozdov bi moral biti poudarek predvsem na doseganju ciljev obnove narave, ohranjanja biotske raznovrstnosti ter krepitev odpornosti gozdnih ekosistemov in njihovih ekosistemskih storitev. Temu bi moralo slediti tudi upravljanje državnih gozdov, pri katerem bi se na območjih z največjim pomenom za naravo naravovarstveni cilji prednostno uresničevali, gospodarsko gospodarjenje pa bi se tem ciljem ustrezno prilagodilo. Takšen pristop bi bistveno prispeval k doseganju ciljev Uredbe o obnovi narave, dolgoročnemu ohranjanju kvalifikacijskih vrst Natura 2000, povečanju naravnih ponorov ogljika ter večji odpornosti gozdov na podnebne spremembe. Po drugi strani zgolj časovno omejeni ukrepi brez razvoja trajnih oblik varstva ne bodo zadostovali za obnovo naravnih procesov in dolgoročno ohranitev najvrednejših gozdnih ekosistemov.
Poglavje 7.8, str. 89	Poglavje naj bo vsebinsko bolj ambiciozno in naj poleg omejitev izpostavi tudi možnosti za bistveno večji prispevek Slovenije k cilju zasaditve treh milijard dreves, predvsem z okrepitvijo sajenja dreves v urbanih območjih, kmetijski krajini, ob vodotokih ter pri obnovi gozdov po naravnih nesrečah.	Predlagano besedilo je pretežno usmerjeno v pojasnjevanje razlogov, zakaj Slovenija ne more pomembneje prispevati k evropskemu cilju zasaditve treh milijard dreves. Nacionalni načrt za obnovo narave pa bi moral prepoznati predvsem priložnosti za povečanje prispevka Slovenije ob hkratnem upoštevanju naravovarstvenih ciljev. Res je, da zaradi velike gozdnatosti Slovenije dodatno pogozdovanje odprte krajine ni ustrezen ukrep, saj je treba ohranяти travišča, druge odprte habitate in kmetijska zemljišča. Vendar to ne pomeni, da so možnosti za dodatno sajenje dreves izčrpane. NNON bi moral predvideti ambicioznejše cilje na področjih, kjer imajo zasaditve večplastne koristi, zlasti: - povečanje drevesne pokrovnosti v mestih in drugih urbanih naseljih, - sistematično vzpostavljanje drevoredov, mejic, protivetrnih pasov in posameznih dreves v kmetijski krajini, - sajenje dreves za zagotavljanje naravne sence pašnim živalim in večjo odpornost kmetijstva na vročinske valove, - obnovo obrečne vegetacije in poplavnih gozdov,

		- kakovostno obnovo gozdov po naravnih ujmah z vrstno in genetsko raznolikimi avtohtonimi drevesnimi vrstami, prilagojenimi prihodnjim podnebnim razmeram. Takšne zasaditve ne prispevajo le k številu zasajenih dreves, temveč hkrati izboljšujejo stanje biotske raznovrstnosti, povečujejo ponore ogljika, zmanjšujejo učinke vročinskih valov, izboljšujejo vodni režim ter povečujejo odpornost krajine na podnebne spremembe. Zato bi moral NNON določiti ambicioznejše cilje in ukrepe na teh področjih, namesto da prispevek Slovenije k evropskemu cilju obravnava predvsem skozi prizmo omejitev.
--	--	--

Tabela ukrepov NNON

Ukrep	Pripomba	Utemeljitev pripombe
Gradnja zelenih streh	Pri ukrepu gradnje zelenih streh naj se poleg povečanja njihove površine določijo tudi minimalni kakovostni standardi, ki bodo zagotavljali njihov prispevek k obnovi narave. Prednost naj imajo biodiverzitetno zasnovane zelene strehe z bujno, vrstno pestro in strukturno raznoliko vegetacijo, avtohtonimi rastlinskimi vrstami ter zadostno debelino in heterogenostjo substrata.	Trenutni ukrep poudarja predvsem gradnjo zelenih streh, ne opredeljuje pa njihove kakovosti z vidika prispevka k obnovi narave. Med zelenimi strehami obstajajo velike razlike. Ekstenzivne strehe z minimalno plastjo substrata in nekaj vrstami sedumov ali mahov sicer prispevajo k zadrževanju padavinske vode in deloma zmanjšujejo učinek toplotnih otokov, vendar imajo bistveno manjši pomen za ohranjanje biotske raznovrstnosti kot biodiverzitetno zasnovane zelene strehe. Za doseganje ciljev NNON bi bilo treba spodbujati zelene strehe z bujno, vrstno pestro in strukturno raznoliko vegetacijo, ki ustvarja dejanski habitat za opraševalce, ptice in druge organizme. Takšne strehe naj vključujejo avtohtone rastlinske vrste, različno debelino substrata ter habitatne elemente, kot so kamni, mrtvi les ali peščene površine, ki povečujejo pestrost mikrohabitata. Poleg blaženja podnebnih sprememb in zadrževanja padavinske vode takšne rešitve bistveno učinkoviteje prispevajo tudi k obnovi urbanih ekosistemov. Kot primer dobre prakse lahko služijo biodiverzitetno zasnovane zelene strehe v Švici, med drugim projekt Atmos Roof Garden studia Vulkan v Zürichu (https://landezine.com/atmos-by-studio-vulkan-landschaftsarchitektur/), kjer je streha zasnovana kot gost in raznolik rastlinski habitat z visoko ekološko vrednostjo, ne zgolj kot tanka plast ozelenitve.
Ukrepi pod kodo "urbani"	Iz opisa ni razviden obseg ali vsebina ukrepov. Veliko je novih administrativnih zbiranj podatkov, malo pa konkretnih pogojev.	Iz seznama ukrepov ni razvidno, da bodo na voljo kakršna koli nova sredstva za izvedbo aktivnosti na terenu in je posledično malo verjetno, da bodo administrativni ukrepi prinesli kakšen preobrat. Večina ukrepov je na ravni "fino je imeti" (npr. evidenca mestnih dreves, občinski katastri dreves, smernice za vzdrževanje javnih površin, smernice ravnanja z drevesi), torej stvari, ki lahko olajšajo smotrno vzdrževanje in posledično zavirajo degradacijo glede na kazalnike, ni pa zaznati robustnega ukrepa, ki bi primoral koga stanje izboljšati.

		Trije ukrepi, ki bi lahko bili ti, ki prinašajo dejanske izboljšave "Preskrba z novimi javnimi zelenimi površinami in prenova degradiranih ter javnih zelenih površin", "Priprava akcijskega načrta izboljšanja stanja na področju zelenih površin", "Določitev zadovoljive ravni deležev zelenih površin in drevesnih krošenj znotraj urbanih ekosistemov" pa so seveda popolnoma odvisni od tega kaj bo v njih pisalo in bodo lahko koristni ali pa tudi ne, trenutno niso znani nobeni detajli, je pa dejstvo, da je cel NNON zasnovan, da bo ja zajel čim manjše površine in zasledoval čim manjše cilje, zelo nevzpodbuden indikator za prihodnost.
Ukrepi, vezani na obnovo travniških habitatnih tipov	Nikjer v dokumentu nismo zasledili aktivne obnove travniških habitatnih tipov z uporabo semenskega materiala.	Od vstopa Slovenije v EU se je površina Natura 2000 traviščnih habitatnih tipov močno zmanjšala, kar je razvidno iz zaporednih kartiranj istih območij (npr. Ljubljanskega barja, Goriškega, Planinskega polja). V nekaterih kmetijsko najbolj intenzivnih (nižinskih) delih Slovenije ekstenzivnih travnikov skorajda ni več (npr. Dravsko-Ptujsko polje, Murska ravan, ravninski del Goriškega). Travnikov z Natura 2000 habitatnimi tipi ne moremo dobiti nazaj zgolj z ekstenzivno rabo, zlasti ne tam, kjer vrstno bogatih donorskih travnikov ni več. Obnovimo jih lahko le aktivno, torej z nanosom avtohtonega, čimbolj lokalnega semenskega materiala (pridelane ali neposredno požete semenske mešanice, zeleni mulč. V NNON med ukrepi zato pogrešamo: (1) obnovo travnikov s semenskim materialom, (2) podpore za pridelavo semenskih mešanic (pridelanih na njivah ali neposredno požetih na donorskih travnikih) in (3) podpore za pridelavo zelenega mulča.
Ukrepi, vezani na celinske vode in ribe	Ukrepi ne sledijo vsem ciljem NNON.	Nacionalni cilj je 70 km novih odsekov prostotekočih vodotokov v Sloveniji, vendar med ukrepi ni mogoče najti informacije, kako oz. s katerimi ukrepi nameravamo ta cilj doseči. Ukrepa kot sta " vključiti varstvene cilje v sektorske dokumente" in "celovito urediti prodonosnost reke" sta preohlapna.
Ukrep "upravljanje z gnezditnimi otoki na Ptujskem jezeru"	V stolpcu Stanje izvajanja je navedeno »se izvaja«.	Drži, da se ukrep izvaja, vendar le kot pretežno prostovoljni model upravljanja v okviru delovanja in aktivnosti DOPPS. Številni ukrepi, ki bi bili potrebni za dolgoročno vzdrževanje gnezdišč navadne čigre v optimalnem stanju, s ciljem ohranjanja stabilne populacije vrste z dobrim gnezditvenim uspehom, tako tehnično, časovno in delovno kot tudi finančno občutno presegajo nivo prostovoljnega delovanja. Njihovo izvajanje je v obstoječem stanju prepuščeno izključno razpoložljivosti posameznih projektov/finančnih mehanizmov, sodelovanju koncesionarja za rabo vode za proizvodnjo električne energije na reki Dravi ter iznajdljivosti in lastnim vložkom DOPPS, ne pa dejanskim potrebam oz. aktualnemu stanju na terenu. Podrobno v poročilih

		Monitoringa populacij izbranih ciljnih vrst ptic na območjih Natura 2000 (Basle 2022, Božič 2018, 2019, 2020, 2021, 2023, 2024, 2025, Denac et al. 2010, 2011, Denac & Božič 2013, 2019). Celoten sedanji, pretežno prostovoljni in dolgoročno nevzdržen model upravljanja, bi bilo treba nadomestiti z ustrezno sistemsko rešitvijo. Slednje je nenazadnje tudi zaveza PUN 2023-2028, kjer je v okviru ukrepov/usmeritev za navadno čigro na SPA SI5000011 Drava »gnezditveni otoki/(Ptujsko jezero)/ upravljati z gnezdilnimi otoki na Ptujskem jezeru/ redno vzdrževanje in obnavljanje otokov« navedeno naslednje: Sektor: varstvo narave, Odgovorni nosilci: MNVP, ZRSVN; Nujnost ukrepanja: prioriteta 1, Vir financiranja: ostala proračunska sredstva, sredstva koncesionarja
Preučitev možnosti za spremembo Uredbe o kriterijih za določitev ter načinu spremljanja in poročanja ekološko sprejemljivega pretoka	V stolpcu Natura 2000 območje je navedeno SI5000028, kar je ID za SPA Debeli rtič.	Ukrep ni smiseln za to Natura 2000 območje – treba popraviti.
Izgradnja in/ali dolgoročno vzdrževanje gnezdilnih sten za breguljko na različnih lokacijah	V stolpcu Natura 2000 območje je navedeno SI3000238, kar je ID za SAC Strunjanske soline s Stjužo.	Ukrep bi se moral nanašati na območje Dravskega in Ptujkega polja (tako v opisu) – treba popraviti.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR

Podnebni program mreže Plan B za Slovenijo, Mreže za prostor in Koalicije za trajnostno prometno politiko sofinancira Ministrstvo za okolje in prostor s sredstvi Podnebnega sklada. Za mnenja, predstavljena v tem dokumentu, so izključno odgovorni avtorji dokumenta in ne odražajo nujno stališč Ministrstva za okolje in prostor ali Eko sklada j.s.